

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Полтавський державний медичний університет
Uniwersytet Rzeszowski (Республіка Польща)
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie (Республіка Польща)
Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir"
(м. Бухарест, Румунія)
Харківський національний медичний університет
Запорізький державний медичний університет
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Львівський національний аграрний університет
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка

ЗБІРНИК СТАТЕЙ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИКИ,
ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ, ПСИХОЛОГІЇ І
ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ»

25-26 листопада 2021 року

Присвячується 100-річчю ПДМУ

Полтава
2021

Збірник статей
VI Міжнародної науково-практичної
конференції

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИКИ,
ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ,
ПСИХОЛОГІЇ І ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ»**

Полтава – 2021

ББК 74.58+81.2

УДК 378.6

Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: збірник статей VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 25-26 листопада 2021 р.). – Полтава : Вид-во “Астроя”, 2021. – 355 с.

У збірнику представлено статті вітчизняних і зарубіжних науковців, у яких висвітлюються різноманітні проблеми сучасної лінгвістики, лінгводидактики, психології та педагогіки вищої школи. Збірник рекомендовано науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти, магістрантам, аспірантам, а також усім, хто цікавиться психолого-педагогічними, лінгвістичними та дидактичними проблемами вищої школи.

Автори публікації несуть відповідальність за дотримання авторського права, точність цитування, достовірність наведених фактологічних даних, граматичні та стилістичні помилки. Організаційний комітет може не поділяти погляди й думки деяких авторів.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Ждан Вячеслав Миколайович	голова оргкомітету, ректор Полтавського державного медичного університету, доктор медичних наук, професор, лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки, Заслужений лікар України
Капустник Валерій Андрійович	співголова оргкомітету, ректор Харківського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України
Колесник Юрій Михайлович	співголова оргкомітету, ректор Запорізького державного медичного університету, доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України
Солоненко Анатолій Миколайович	співголова оргкомітету, ректор Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор біологічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України
Кайдашев Ігор Петрович	проректор з наукової роботи ПДМУ, доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України
Дворник Валентин Миколайович	перший проректор ПДМУ з науково-педагогічної роботи, доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України
Беляєва Олена Миколаївна	заступник голови оргкомітету, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією ПДМУ
Мальцева Ірина Андріївна	перший проректор Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор біологічних наук, професор
Москальова Людмила Юріївна	проректор з наукової роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор педагогічних наук, професор
Ryszard Pęczkowski	Dr. hab., prof., Dyrektor Instytutu Pedagogiki, Uniwersytet Rzeszowski, Polska
Janusz Miąso	Dr. hab., prof., Uniwersytet Rzeszowski, Polska
Liliya Morska	Dr. hab., prof., Uniwersytet Rzeszowski, Polska
Grzegorz Grzybek	Dr. hab., prof., Uniwersytet Rzeszowski, Polska
Piotr T. Nowakowski	Dr. hab., prof., Uniwersytet Rzeszowski, Polska
Jadwiga Daszykowska- Tobiasz	Dr. hab., prof., Uniwersytet Rzeszowski, Polska

Ramona Mihaila	Doctor of Philosophy, Professor, Vice Rector for International Relations, Dimitrie Cantemir Christian University, Bucharest, Romania
Cristina Athu	Associate Professor Ph.D., Vice Dean of the Faculty of Foreign Languages and Literatures, Dimitrie Cantemir Christian University, Bucharest, Romania
Onorina Botezat	Doctor of Philosophy, Associate Professor and Director of the Center for Linguistic and Intercultural Research, Dimitrie Cantemir Christian University, Bucharest, Romania
Скрипнікова Таїса Петрівна	Заслужений лікар України, кандидат медичних наук, професор, професор кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів ПДМУ
Шуневич Богдан Іванович	доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов, Львівський національний аграрний університет
Дерев'янченко Наталя Володимирівна	кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри латинської мови та медичної термінології, Харківський національний медичний університет
Гордієнко Олена В'ячеславівна	кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов, Запорізький державний медичний університет
Коноваленко Тетяна Василівна	кандидат педагогічних наук, доцент, декан філологічного факультету, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Лисанець Юлія Валеріївна	кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією ПДМУ
Король Лариса Леонідівна	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської та німецької філології, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

проаналізовані авторами у низці надрукованих раніше статей, де з ними можна ознайомитись більш детально [7-9].

Висновки. Незважаючи на значні зміни у міжнародній та вітчизняній фармацевтичній термінології, значною мірою пов'язані зі впливом англійської мови, латина традиційно залишається основою міжнародної наукової термінології та спеціалізованих номенклатурних кодексів, особливо в медичній та споріднених з нею сферах людської діяльності. Фундаментальне вивчення латинської мови та основ термінотворення не втрачає своєї актуальності й сьогодні, залишаючись запорукою професійної термінологічної грамотності майбутніх спеціалістів – фармацевтів і медиків. Тому неприйнятними треба вважати як відмову від латини у системі підготовки студентів, так і скорочення годин на вивчення латинської мови у навчальних планах. Курс латинської мови потребує не скорочення, а осучаснення й модернізації на основі ретельного вивчення й аналізу всіх актуальних процесів і змін, які відбуваються у професійній терміносистемі на практиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна Фармакопея України : в 3 т. — 2-е вид. — Харків : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. — Т. 1. — 1128 с. ISBN 978-966-97390-0-1
2. Державна Фармакопея України : в 3 т. — 2-е вид. — Харків : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2014. — Т. 2. — 724 с. — ISBN 978-966-96478-8-7
3. Державна Фармакопея України : в 3 т. — 2-е вид. — Харків : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2014. — Т. 3. — 732 с. — ISBN 978-966-96478-9-4
4. Державна Фармакопея України. — 2-е вид. — Доповнення 1. — Харків : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2016. — 360 с. ISBN 978-966-97390-2-5
5. Державна Фармакопея України. — 2-е вид. — Доповнення 2. — Харків : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2018. — 336 с. ISBN 978-966-97390-3-2
6. Державна Фармакопея України. — 2-е вид. — Доповнення 3. — Харків : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2018. — 416 с. ISBN 978-966-97390-4-9
7. Світлична Є. І., Савіна В. В. Прикметники та дієприкметники в Latin Index European Pharmacopoeia (9th edition) Гуманітарна складова у світлі сучасних освітніх парадигм: [матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю] (м. Харків, 19-20 квітня 2018 року). — Харків : Видавництво НФаУ, 2018. — С. 122-129.
8. Світлична Є. І., Савіна В. В. Структурний аналіз назв лікарських засобів у міжнародній фармацевтичній номенклатурі // Scientific Journal Virtus Issue № 31, February, 2019. — Р. 197-201.
9. Світлична Є. І., Савіна В. В. Латинські хімічні номени у вітчизняній та міжнародній фармацевтичній номенклатурі // Scientific Journal Virtus Issue № 43, April, 2020. — р. 207-213.

УДК 378.016:81-028.31]:316.776.3

Сидоренко О.В., Денисенко О.М.

Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя **МОВНІ ВИБІРКОВІ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ** **КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЯК СКЛАДОВА** **ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ**

В умовах реформування вітчизняної вищої школи важлива роль відводиться особистісно-орієнтованому навчання, яке наділяє студента правом долучатися до формування навчальної програми та реалізовувати принципи компетентнісної

освіти. Цьому сприяють, зокрема, мовні вибіркові дисципліни, які впливають на формування базових комунікативних компетенцій.

Ключові слова: освітня траєкторія, комунікативні компетенції, компетентна освіта, особистісно-орієнтоване навчання, вибіркові дисципліни.

В условиях реформирования отечественной высшей школы важную роль играет личностно-ориентированное обучение, предоставляющее студенту право принимать участие в формировании учебной программы и реализовывать принципы компетентностного образования. Этому способствуют, в том числе, языковые элективные курсы, которые влияют на формирование базовых коммуникативных компетенций.

Ключевые слова: образовательная траектория, коммуникативные компетенции, компетентностное образование, личностно-ориентированное образование, дисциплины по выбору.

In the context of reforming domestic higher education an important role is given to personality-oriented learning which gives students the right to participate in the formation of the curriculum and implement the principles of competency education. This is facilitated, in particular, by elective language disciplines, which contribute to the formation of basic communicative competencies.

Key words: educational trajectory, communicative competences, competence education, personality-oriented learning, elective disciplines.

Упродовж усього періоду розвитку незалежної України вітчизняна освіта перебуває в процесі реформування, зазнаючи корекційних, модернізаторських, структурних реформ. Що ж до системних реформ, які націлені на сутнісні зміни, йдеться про запровадження нової освітньої парадигми, зміну освітньої політики тощо, то Україна, за висновками експертів, «не наважилася» на реалізацію такого кардинального кроку [1].

Однак, будучи надзвичайно чутливою до соціальних, економічних, політичних зрушень, освітня система все ж змушена реагувати на них. Це, перш за все, яскраво спостерігається в її гуманізації, оскільки постіндустріальне суспільство «вимагає переосмислення самої парадигми вищої освіти, відмови від адаптивної моделі засвоєння знань на користь моделі освіти, зорієнтованої на особистість» [8, с.4]. На відміну від успадкованих принципів радянської вищої школи, у якій студент був пасивним об'єктом, що отримував освіту за розробленою без його участі навчальною програмою, сучасна освітня галузь, орієнтуючись на потреби інформаційного суспільства, запозичуючи успішно апробовані стандарти західної освіти, реалізовує політику студентоцентризму або ж особистісно-орієнтованого навчання.

Студентоцентризм – це модель, за якої студент стає діяльним суб'єктом навчального процесу, бере активну участь у його формуванні з урахуванням своїх індивідуальних потреб, особистісних якостей тощо [6]. Безперечно, така акцентуація як на професійному становленні студента так і на особистісному зумовлена вимогами сучасного інформаційного суспільства, яке декларує принцип, що підготовка фахівця процес безперервний. Тому завдання вищої школи не лише забезпечити засвоєння теоретичних знань здобувачами освіти, а «формування висококваліфікованих аналітиків, які володіють спеціальними методами аналізу та методологією наукового мислення» [4, с.15]. Саме тому вища школа прагне надавати освітянські послуги, а «оскільки, послуга передбачає задоволення, то

відповідно і освітянські послуги, перш за все, повинні давати студентам радісне, необтяжливе опанування предметів» [4, с.14].

Такий підхід відображає принципи так званої ліберальної освіти, одним із ключових постулатів якої є навчити студента вчитися, забезпечити володіння ним багатофункціональними компетентностями, тим самим підготувавши його як висококваліфікованого фахівця до вимог сучасного ринку праці. Цьому зокрема сприяє надана студентові можливість формувати власну освітню траєкторію паралельно з основним профільним напрямом.

На теренах вітчизняного освітнього простору реалізація особистісно-орієнтованого навчання почала реалізовуватися із 2016 року, коли набрав чинності закон «Про вищу освіту», згідно з яким студент отримав можливість самостійно формувати 25% обсягу навчальної програми так званими вибірковими чи то елективними дисциплінами.

Вибірковий цикл включає як дисципліни професійно-орієнтовані, тобто такі, що відповідають кваліфікаційним потребам, глибокому засвоєнню тієї чи іншої нормативної дисципліни, так і дисципліни, які задовільняють пізнавальні інтереси студента, сприяють формуванню його широкої ерудиції, загальної культури, наприклад, дисципліни з інших спеціальностей або ж спрямовані на формування певних навичок діяльності, затребуваних у наш час компетентностей тощо. Таким чином, елективні курси являють собою ніби надбудову, компенсуючи «деякою мірою достатньо обмежені можливості базових і профільних предметів у задоволенні різноманітних освітніх потреб» [7, с. 115].

Слід пам'ятати, що беручи активну участь у плануванні своєї освітньої траєкторії, студент бере на себе відповідальність самостійно вибудовувати і реалізовувати навчальний процес. Він має бути свідомий, що позбавлений «опіки» викладача. Викладач при опануванні елективних дисциплін виконує функції фасилітатора, своєрідного помічника, консультанта. Вибір методів, прийомів навчання, пошук необхідної інформації, самоаналіз оцінки власних знань, яка «тяжіє більше до накопичення різних завдань та видів робіт, ніж до звичного підсумкового контролю» [2] має стати для студента усвідомленою потребою, запорукою вміння вчитися, формувати багаж знань, якостей і цінностей, що стануть поштовхом для подальшої успішної професійної діяльності.

Цілісне і системне впровадження особистісно-орієнтованого навчання, зокрема через активне застосування вибіркової навчальної складової, дозволяє реалізовувати принципи компетентної освіти як концептуального орієнтиру сучасної освітньої політики. Завдяки компетенціям наше постіндустріальне суспільство прагне забезпечити свій ринок праці спеціалістами, які будуть чутливими до змін у суспільстві, швидко орієнтуватимуться в інформаційному середовищі, будуть мобільними в застосуванні інновацій у своїй професійній діяльності і, як уже зауважувалося вище, будуть займатися безперервною самоосвітою.

Серед усієї парадигми освітніх компетенцій ключовою є комунікативна компетенція, її значимість визнана Радою культурної кооперації Європи, провідні постулати якої відображені в «Національній стратегії розвитку освіти на період до 2021 року».

Науковці по-різному трактують поняття «комунікативна компетентність». Велика кількість дефініцій пояснюється місткістю цієї компетентної складової, під якою розуміють не просто банальне вміння спілкуватися, а й здатність

розробляти стратегію спілкування, вміння змінювати її задля досягнення результату, сканувати психологічні стани учасників комунікативного акту, бути чутливим до міжособистісних стосунків тощо.

Враховуючи значимість комунікативної компетентності на формування високоякісного фахівця, науковці прагнуть структурувати її, визначивши складові компетенції. На думку Галицької М. М., у рамках підготовки здобувачів освіти вищої школи варто послуговуватися наступними комунікативними компетенціями:

- іншомовною, яка дозволяє організувати якісне іншомовне спілкування;
- професійною компетенцією, що передбачає володіння мовою професії, фаховими знаннями, терміносистемою;
- стратегічною компетенцією, мета якої полягає в досягненні запланованого результату проектуючи комунікативні стратегії із залученням вербальних і невербальних засобів;
- соціальною компетенцією, опанування якою дозволить вільно налагоджувати комунікативні контакти і орієнтуватися в ситуаціях соціального спілкування[3].

Досягти належного рівня сформованості всіх заявлених комунікативних компетенцій у рамках вивчення визначеною навчальною програмою дисципліною «Українська мова (за професійним спрямуванням)» неможливо. Окрім того, зважаючи на те, що розвиток комунікативних компетенцій не зводиться до набору вивчених правил чи здійснення під керівництвом викладача мовної та мовленнєвої діяльності, а процес складний і тривалий, задля реалізації цієї стратегічної мети залучені вибіркові дисципліни, зокрема йдеться про «Культуру мовлення» та «Теорію і практику професійної мовної комунікації». Їх вивчення передбачає достатньо високий рівень володіння студентами мовою професії, сформовану належну культурологічну складову, і, безперечно, набутий мовний досвід. О. Кравченко-Дзондза виділяє чотири рівні комунікативності: неусвідомлена компетентність, репродуктивна компетентність, продуктивна компетентність та творча компетентність. Узнявши за основу запропоновану дослідницею рівневу класифікацію, можна стверджувати, що більшість студентів під час проходження дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» (предмет вивчається на першому курсі) володіють неусвідомленою та репродуктивною компетентностями. Перший рівень характеризує несамостійну діяльність студента, яка відбувається за контролю викладача. Репродуктивний рівень засвідчує наявність знань, однак вони ще мало застосовувані в практичній сфері, якщо студент й здійснює практичну діяльність, то лише за вивченим алгоритмом, не залучаючи творчий підхід[5].

Що ж стосується третього та четвертого рівнів, то їх розвиток передбачає підвищення якості спілкування в усіх сферах, окрім соціально-побутової та навчальної, які традиційно превалюють у студентів-першокурсників, здобувач вищої освіти на старших курсах має вже засвоїти форми мовленнєвого спілкування в науковій, політичній, офіційно-діловій, культурній сферах. Саме тому продуктивний рівень є критерієм самостійної діяльності, яку студент здійснює за змодельованою ним же схемою. Четвертий рівень характеризує компетентну особистість, яка прагне самореалізації, спроможна створювати навчальний продукт, презентувати його, аргументувати свої рішення тощо[5].

Безперечно, на досягнення такої якості сформованості комунікативної компетентності, передбаченого четвертим рівнем, працюють багато чинників: від

індивідуальних запитів студента до якості організації навчальної діяльності закладу вищої освіти. Проте розуміння важливої ролі мовних курсів за вибором у становленні компетентної особистості не підлягає сумнівам, адже повсякчасна робота над вдосконаленням комунікативних компетентностей є визначальною при становленні студента як спеціаліста, подальшому професійному удосконаленню, творчій самореалізації, тобто формуванні фахівця, який завжди відповідатиме мінливим потребам ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василюк А. Альтернативні типології освітніх реформ. Порівняльно-типологічні студії. 2010. №3. С. 161-167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppstud_2010_3-4_22.
2. Вибіркові дисципліни – історичний екскурс. URL: https://lutsk-ntu.com.ua/sites/default/files/1_vibirkovi_discipli-istorichna_dovidka.pdf.
3. Галицька М. М. *Складові комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів. Освітологічний дискурс*. 2015. № 2 (10). С. 39-47.
4. Грушко В. І., Чумаченко О. Г. *Цілі вищої освіти в контексті модернізації економіки та суспільства. Економічна теорія та освіта XXI століття: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Київ, 25 вересня 2015 року. Київ, 2015. С. 14-17.
5. Кравченко-Дзондза О. *Формування комунікативної компетенції студентів у процесі вивчення культурологічних дисциплін. Актуальні питання гуманітарних наук*. 2014. Вип. 10. С. 205-208.
6. Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в *Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторинг*. дослідж.: аналіт. звіт / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. Фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, О. І. Шарова. К. : Таксон, 2014. С. 37-39.
7. Полонська Т. К. *Елективні курси як невід'ємний компонент іншомовної освіти в середній і вищій школі. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди»*. К. : Гнозис, 2014. Вип. 31. Том VII(49). С. 111–119.
8. Стрельников В. Ю., Брітченко І. Г. *Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ*. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с.

УДК 81'373.46'276.6:61

Синиця В. Г.¹, Беляєва О. М.², Мироник О. В.³

^{1,3} Буковинський державний медичний університет

² Полтавський державний медичний університет

ЕПОНІМНИЙ КОМПОНЕНТ У СКЛАДІ НАЙМЕНУВАНЬ ОРФАННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

У статті описуються результати власних досліджень лексико-семантичної та етимологічної характеристики латинських та українських назв орфанних захворювань з епонімним компонентом.

Ключові слова: орфанні захворювання, епонімні терміни, латинська клінічна термінологія, англійська клінічна термінологія, синонімія.

The article describes the results of the authors' research of lexical-semantic and etymological characteristics of Latin and Ukrainian orphan diseases with the eponymous component.

Key words: orphan disease/rare disease, eponymous terms, Latin clinical terminology, English clinical terminology, synonymy.

Вступ. В умовах антропоцентричної парадигми спостерігається стала тенденція до зацікавленості науковців термінами з епонімним компонентом [3; 4; 6;